

Charita

časopis Slovenskej katolíckej charity

štvrtročník No. 4 2008 (nepredajné)

Príbeh Afriky
výstava

Globálny problém...
HIV/AIDS

EDITORIAL

Rozvojová pomoc

Slovensko je malá krajina, čo sa týka rozlohy aj počtu obyvateľov. Veľa vecí si dokážeme zabezpečiť sami, ale veľakrát sme aj my potrebovali pomoc – či už pri transformácii, rozvoji ekonomiky, ale aj spoločnosti ako takej. Objektívne si musíme priznať, že sú na svete miesta, kde je pomoc nevyhnutná a v mnohých prípadoch je otázkou prežitia. Slovenská republika, ako súčasť tej „rozvinutejšej časti sveta“, má aj morálny záväzok voči svetovému spoločenstvu, a najmä voči konkrétnym recipientom, ktorým nebolo historicky umožnené požívať výhody takého stupňa hospodárskeho rozvoja. Slovensko má svoj podiel zodpovednosti za vývoj v globálnom meradle v miere, ktorá vyplýva z jeho medzinárodného postavenia.

Prihlásením sa k plneniu Miléniových rozvojových cieľov a v súlade s hlavným cieľom rozvojovej spolupráce EÚ sa SR bude snažiť prispieť k odstráneniu chudoby rozvojových krajín v kontexte trvalo udržateľného rozvoja. Miléniové rozvojové ciele sa vyznačujú multidimenzionálnym prístupom k riešeniu danej problematiky prostredníctvom nasledujúcich zámerov: odstrániť extrémnu chudobu a hlad; dosiahnuť základné vzdelanie pre všetkých; podporovať rovnosť mužov a žien a zlepšiť postavenie žien; znížiť detskú úmrtnosť; zlepšiť zdravie matiek; bojovať proti AIDS/HIV, malárii a ostatným chorobám; zabezpečiť trvalo udržateľné životné prostredie a rozvíjať svetové partnerstvo pre rozvoj.

JUDr., Radomír Boháč
Ministerstvo zahraničných vecí SR

Slovenská katolícka charita (SKCH) je neštatná nezisková organizácia, ktorá poskytuje charitatívne, sociálne, zdravotnícke a výchovno-vzdelávacie služby všetkým ľuďom v núdzi bez ohľadu na rasu, národnosť, vierovyznanie a politické zmysľanie.

Právnu formou SKCH je „Účelové zariadenie cirkvi a náboženskej spoločnosti“, zriadené Konferenciou biskupov Slovenska, a je samostatnou právnickou osobou. V zmysle Kódexu kanonického práva je SKCH konfederáciou verejných združení; tvoria ju arcidiecézne, diecézne charity a Bratislavská katolícka charita, ktoré sú samostatnými subjektami s vlastnou právnou subjektivitou.

ADRESÁR SKCH

Slovenská katolícka charita

Sekretariát
Adresa: Kapitulská 18,
814 15 Bratislava
Tel.: ++421-2-5443 1506, 5443 2503
Fax: ++421-2-5443 3097
E-mail: sekretariat@charita.sk
<http://www.charita.sk/>
Účet: 683221653/7500

Bratislavská katolícka charita

Adresa: Heydukova 14,
811 08 Bratislava
Tel., fax: 02-5292 0275,
E-mail: charitaba@charitaba.sk
<http://www.charitaba.sk/>
Účet: 4010078918/3100
Ludová banka Bratislava

Bratislavsko-trnavská arcidiecézna charita

Adresa: Hlavná 43, 917 00 Trnava
Tel.: 033-5511 396, Fax: 033-5511 397
E-mail: battarci.charita@stonline.sk
<http://www.charitatt.sk/>
Účet: 10073-412080/4900 Istrobanka

Diecézna charita Nitra

Adresa: Samova 4, 950 50 Nitra
Tel.: 037-772 1738, Fax: 037-772 1798
E-mail: charita.nr@ba.telecom.sk
Účet: 691943162/0200 VÚB Nitra

Diecézna charita Banská Bystrica

Adresa: Tibora Andrašovana 44,
974 01 Banská Bystrica
Tel.: 048-472 0272, Fax: 048-472 0271
E-mail: charitabb@charitabb.sk
<http://www.charitabb.sk/>
Účet: 736841312/0200 VÚB

Spišská katolícka charita

Adresa: Jesenského 5,
052 01 Spišská Nová Ves
Tel.: 053-4424 519, Fax: 053-4424 519
E-mail: caritas@nexta.sk
<http://www.caritas.sk/>
Účet: 29634-592/0200
VÚB Spišská Nová Ves

Diecézna charita Rožňava

Adresa: Nám. baníkov 27,
048 01 Rožňava
Tel.: 058-7326415
E-mail: dchrv.roznava@gmail.com
Účet: 18137 582/0200 VÚB

Arcidiecézna charita Košice

Adresa: Bočná 2, 040 01 Košice
Tel.: 055-6255 317,
Fax: 055-6255 328
E-mail: adch-ke@charita-ke.sk
<http://www.charita-ke.sk/>
Účet: 513026193/7500
ČSOB Košice

Gréckokatolícka diecézna charita Prešov

Adresa: Hlavná 2, 080 01 Prešov
Tel.: 051-7723 970,
Fax: 051-7723 970
E-mail: gkcharita-po@stonline.sk
<http://www.grkatpo.sk/charita/>
Účet: 10073-8612060/4900, VS: 001-10

Gréckokatolícka apoštolská exarchátna charita

Adresa: Dominikánske nám. 13,
040 01 Košice
Tel.: 055-6259 454
Účet: 4 350 228 409/3100
Ludová banka

Obsah

Z DIECÉZNYCH CHARÍT

3

Vianočná zbierka trvanlivých potravín
Adventné, vianočné a novoročné plány...
Rozpovieme vám príbeh Afriky

ROZHOVOR

4

Sme inšpirovaní láskou Krista?

TÉMA

6

Globálny problém... HIV/aids

Z SKCH SEKRETARIÁT

11

Výsledky verejných zbierok

Z DUŠE

11

Poznáte to?

**VIANOČNÁ ZBIERKA
TRVANLIVÝCH POTRAVIN**

Máte málo, ale v čase adventu predsa len viac myslíte na núdzných, opustených a viete sa zrieknuť niečoho pre iných? Trnavská arcidiecézna charita vyhlasuje Vianočnú zbierku trvanlivých potravín.

Potraviny môžete priniesť od 24. novembra 2008 do Trnavskej arcidiecéznej charity so sídlom na Hlavnej ulici č. 4 v Trnave. Distribúcia potravín do núdzných rodín a pre opustených ľudí bude vykonaná v čase od 15. decembra 2008.

Poznáte niekoho, kto potrebuje našu pomoc? Dajte nám vedieť... Charitatívno-sociálne centrum TT ADCH, Tel.: 033/533 31 59, 0910 788 031

**ADVENTNÉ, VIANOČNÉ
A NOVOROČNÉ PLÁNY...****... CHARITATÍVNO-SOCIÁLNEHO
CENTRA V TT ADCH**

Charitatívno-sociálne centrum Trnavskej arcidiecéznej charity pripravuje na záver roka pre svojich klientov bohatý program:

- Pre ľudí bez domova to bude 5. decembra Mikulášske posedenie. Dvaja z nich budú oblečení v kostýmoch Mikuláša a anjela a všetkým prítomným na záver rozdadajú sladkosti.
- Aj tento rok sa TT ADCH zapojila do charitatívneho projektu „Operácia vianočné dieťa 2008“, ktorý na Slovensku organizuje Charita Apoštolskej cirkvi a v rámci Európy koordinuje kresťanská nadácia „Geschenke der Hoffnung e.V.“ so sídlom v Berlíne. Tento projekt je zameraný na deti, ktoré žijú

v sociálne a materiálne núdzných rodinách a pre ktorých je takýto darček často jediným vianočným darčekom, aký dostanú. V spolupráci s našimi strediskami budeme balíčky vo vianočnom období distribuovať deťom s najväčšími potrebami, t.j. chudobným, osirelým, opusteným ako aj vážne a dlhodobo chorým deťom.

- Na 6. januára 2009, t.j. v utorok, pripravujeme v spolupráci s našimi kolegami

z Domova pokojnej staroby v Cíferi „Trojkráľovú kapustnicu“ pre osamelých ľudí a bezdomovcov v priestoroch charitatívno-sociálneho centra v Trnave.

Mgr. Konečná Lucia
sociálna pracovníčka CHSC

... DOMU PRE NÚDZNYCH V DCH BB

V dome pre núdzných, sociálnom zariadení pre ľudí v sociálnej a hmotnej núdzi už

tradične na Mikuláša chystá rozdávanie Mikulášskych balíčkov, ktoré budú obsahovať niekoľko kusov ovocia a sladkostí. V období Vianočných sviatkov a Nového roka sa pokúšame už po štvrtý krát do realizácie projektu „...Aj my máme Vianoce...“. Ak nám ho schvália, budeme okrem podávania sviatočného jedla počas Vianočných sviatkov i na Nový rok, obdarúvať bezdomovcov aj balíčkami s oblečením, ktoré im pomôže prežiť kruté chvíle pouličného života v zimnom období. O podporu projektu sa uchádzame v rámci programu Darujte Vianoce, ktorý vyhlásilo Konto Orange. Oslovili sme však aj iné organizácie, ako napríklad Rád maltézskych rytierov, s ktorými sme na našich aktivitách spolupracovali aj v minulosti.

DCH Banská Bystrica

Rozpovieme vám príbeh Afriky

Epidémia HIV/AIDS je jednou z najväčších hrozieb pre zdravie a rozvoj ľudskej spoločnosti, a to najmä na africkom kontinente. Produktívna vrstva dospelých tu vymiera, chudoba sa prehľbuje a deti sa stávajú sirotami. Slovenská katolícka charita Vás v rámci projektu rozvojového vzdelávania zameraného na HIV/AIDS srdečne pozýva na výstavu „Príbeh Afriky“, ktorá bola otvorená 1. decembra 2008 na Svetový deň boja proti AIDS v Bratislave. Výstavu bude možné navštíviť aj v roku 2009 v týchto mestách: Nitra, Liptovský Mikuláš, Prešov, Košice, Rožňava a Spišská Nová Ves.

O projekte

AIDS nie je iba choroba, je to aj sociálny fenomén. Súvisí s ďalšími faktormi, ako napr.: chudoba, sociálne vylúčenie, diskriminácia pohlaví atď. Je to najväčšia epidémia, ktorá zabíja milióny ľudí na celom svete. Zneumožňuje rozvoj v krajinách a často brzdi či dokonca úplne anuluje všetko úsilie, o kto-

ré sa snaží vláda, spoločnosť a humanitárne organizácie. Projekt rozvojového vzdelávania je zameraný na vplyv HIV/AIDS na rozvojové procesy v Afrike. Upozorňuje na to, že HIV/AIDS súvisí s chudobou v krajinách a jeho dôsledky ovplyvňujú životné podmienky, vzdelávanie, zdravotníctvo, zamestnanosť, migráciu atď. Cieľom projektu je zvýšiť spoločenské vedomie o danej problematike pre väčšiu podporu a solidaritu postihnutým krajinám v Afrike.

O výstave „Príbeh Afriky“

Výstava pozostáva zo 43 fotografií, ktoré poskytli: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Trnavská univerzita, Dobrá novina a Savio. Fotografie veľmi citlivo zachytávajú atmosféru Afriky, a to i napriek tomu, že nepochádzajú z dielne profesionálov. Súčasťou výstavy bude premietanie krátkeho filmu „Anjeli“. Výstava je špecifická tým, že bude putovať po siedmich rôznych mestách na Slovensku (Bliž-

šie info na zadnej obálke alebo www.charita.sk). Vstup je voľný.

Zámerom Slovenskej katolíckej charity je prostredníctvom výstavy komunikovať:

- informovať širokú verejnosť o probléme HIV/AIDS v súvislosti s extrémnou chudobou v Afrike a rozvojových krajinách a tým odstraňovať stigmatizáciu a sociálne vylúčovanie ľudí chorých na AIDS
- zvyšovať verejné povedomie o vážnych dopadoch epidémie HIV/AIDS na rozvojové procesy v Afrike a poukázať na to, že táto choroba brzdi všetko úsilie o rozvoj chudobných krajín
- zvýšiť záujem mladých ľudí o rozvojové témy a motivovať ich k solidárnemu postoju voči chudobným a chorým

Výstava je určená pre širokú verejnosť všetkých vekových kategórií.

Výstava je organizovaná za finančnej podpory Európskej komisie a Slovak Aid. Mediálnym partnerom je Rádio Lumen.

Sme inšpirovaní láskou Krista?

Som šťastná, že som sa mohla osobne stretnúť so špeciálnym poradcom z Caritas Internationalis pre otázky HIV/AIDS, Mons. Robertom Vitillom. Reverend ma natoľko zaujal, že som sa rozhodla položiť mu niekoľko otázok. Viac sa dozvieme z nasledujúceho rozhovoru.

Aká je Vaša hlavná funkcia v Caritas Internationalis? Ste aktívny aj v iných organizáciách?

Zastávam funkciu riaditeľa delegácie pre zastúpenie Caritas Internationalis pri Organizácii spojených národov v Ženeve. Spolu so mnou tam pracujú ďalší štyria kolegovia, ktorí majú na starosti konkrétne záležitosti týkajúce sa Konfederácie Caritasu: brat John Quigley, OFM, pani Floriana Polito a pani Christine Campeau (zameriavajúci sa na klimatické zmeny a právo na rozvoj); pani Francesca Merico a ja (pracujeme na témach HIV/AIDS; zdravie; obchodovanie s ľuďmi, migrácia; vzdelávanie). Ako medzinárodní delegáti pre Caritas Internationalis navštevujeme stretnutia v rôznych úradoch a agentúrach Organizácie spojených národov, pomáhame formulovať stratégie a iné dokumenty pre OSN, organizujeme podujatia, na ktorých prezentujeme príklady dobrej praxe organizácií z celého sveta patriacich pod Caritas a expertom a zástupcom agentúr OSN prinášame obavy a problémy organizácií pracujúcich pod Caritasom a ľudí, ktorým tieto organizácie slúžia (chudobní, bezbranní a marginalizovaní).

Pre Caritas Internationalis takisto pracujem ako Špeciálny poradca pre otázky súvisiace s HIV a AIDS. Pokiaľ ide o túto úlohu, musím mať aktuálne informácie o rôznych vedeckých, sociálnych, rozvojových, ekonomických, ľudsko-právnych a pastorálnych záležitostiach, ktoré s touto komplexnou a neustále sa meniacou pandémiou súvisia. Očakáva sa odo mňa, že budem v týchto otázkach pre členské organizácie Caritasu, Biskupské konferencie a mnohé ďalšie katolícke organizácie slúžiť ako poradca, a že budem spolu s nimi vyjadrovať primerané odpovede Katolíckej cirkvi. Možno najdôležitejšie z toho, čo robím je, že sa snažím zdôrazniť potreby a obavy tých najchudobnejších ľudí žijúcich s alebo nakazených vírusom HIV alebo AIDS, pretože práve ich obavy sú často zneužívané a opomínané expertmi na vysokej úrovni, ktorí sa pozerajú len na „makro“ záležitosti vzťahujúce sa k tejto pandémii. V spojitosti s týmto takisto úzko spolupracujem so zástupcami Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a organizáciou UNAIDS v snahe informovať ich o úžasnej práci, ktorú v tejto oblasti vykonáva Katolícka cirkev a jej organizácie ako napríklad Caritas.

Aké kroky podniká Caritas Internationalis v tejto problematike? Aké je jej stanovisko?

Na svojom Valnom zhromaždení v roku 1987, označila konfederácia Caritas Internationalis situáciu v oblasti HIV a AIDS za ob-

last', ktorá sa potrebuje dostať do popredia tak v oblasti úvah, ako aj skutkov v nadchádzajúcom štvorročnom pracovnom pláne tejto organizácie. Na každom z nasledujúcich Valných zhromaždení konfederácia pokračovala v naliehavej odpovedi na túto pandémiu – venovala jej pozornosť, svoje nasadenie a aktivity. Aktivity Caritasu sú v tejto oblasti zamerané na tri hlavné oblasti:

Advokácia

Advokačná práca Caritasu sa snaží meniť stratégie a mobilizovať verejnú mienku

smerom k témam, ktoré obmedzujú integrálny ľudský rozvoj tých, ktorí žijú alebo sú nakazení touto pandémiou. Prostredníctvom snáh na globálnej, regionálnej, národnej a miestnej úrovni konfrontujú členské organizácie Caritasu nespravodlivosť a nerovnoprávnosť v prístupe k starostlivosti, podpore a liečbe. Osobitný význam sa pri advokácii kladie na ženy a deti, ktoré sú často konfrontované so špecifickými bariérami pri získavaní prístupu k takým službám ako napríklad prevencia prenosu ochorenia z matky na dieťa a poskytovanie liekov, ktoré sú vhodné pre využitie v pediatrii.

Komunikácia

Caritas Internationalis šíri smerom k vnútornému, ale aj externému publiku rele-

vané informácie o HIV a o odpovedi Katolíckej cirkvi na túto pandémiu. Predstavuje „pozitívne správy“ o tom, ako Caritas reaguje na ženy, deti a mužov žijúcich s HIV, a ako pri tom spolupracuje s agentúrami UN, inými katolíckymi, neziskovými a na viere postavenými organizáciami, ale aj s vládami krajín.

Jedným z príkladov takýchto materiálov je Kniha dobrých príkladov, ktorá bola vydaná UNAIDS. Zaznamenáva v nej výnimočnú službu Katolíckej cirkvi v južnej Afrike pre tých, ktorí v tejto oblasti s touto chorobou žijú alebo sú ňou nakazení. Katolícka biskupská konferencia južnej Afriky riadili dvadsať centier, ktoré poskytujú anti-retrovirálnu liečbu 14 500 pacientom a zároveň liečbu tuberkulózy a ďalších možných infekcií.

Budovanie kapacity

Konfederácia Caritas podporuje príležitosti na výmenu vedomostí a vzájomného vzdelávania v oblasti HIV a AIDS v rámci konfederácie, ale aj medzi inými zainteresovanými skupinami. Pripravuje manuály a tréningové materiály a organizuje kurzy zamerané na HIV a AIDS pre pracovníkov Caritasu, duchovných, rehoľných a iných pracovníkov Katolíckej cirkvi. Tréningový manuál Caritas Internationalis o AIDS je v súčasnosti vydaný už po tretíkrát a bol preložený z anglického originálu do niekoľkých iných jazykov a prepracovaný na použitie v rôznych kultúrach a komunitách.

Ako hodnotíte Vašu návštevu na Slovensku?

Moja prvá návšteva na Slovensku bola najpozitívnejšia. Samozrejme, že som cítil úžasné prijatie zo strany mojich kolegov v charite na Slovensku. Všetci, ktorí pracujú pre konfederáciu Caritas, sme motivovaní láskou Krista, ktorú cítime v našich vlastných životoch a cítime potrebu zdieľať túto lásku s ostatnými – a neexistuje lepší spôsob ako sa cítiť ako doma, nech ste kdekoľvek na svete.

Aké spomienky si vezmete so sebou do Ženevy?

Odnášam si zo Slovenska dve zvláštne spomienky. Prvou je spomienku na slávenie svätej omše so zamestnancami Caritas Slovakia a ďalšími dvoma hosťami z Kene a Írska. Keďže nehovoríme rovnakými jazykmi, modlili sme sa v univerzálnej liturgickej reči cirkvi – latinčine a potom spievali piesne aj v jazyku Kiswahili. Tou druhou je spomienka na úžasnú konferenciu na tému pomoci a rozvoja (so špeciálnym zameraním na vplyv HIV a AIDS na rozvoj v Afrike), ktorá bola pripravená Fakultou medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v spolupráci so Slovenskou katolíckou charitou a nad ktorou záštitu prevzal Minister zahraničných vecí SR. Veľmi na mňa zapô-

sobila pozornosť účastníkov a úžasná diskusia, ktorá sa konala popoludní.

Kde je situácia v oblasti HIV/AIDS najhoršia?

Epicentrom tejto pandémie stále zostáva Afrika. Afrika má len 10 % svetovej populácie, ale viac ako 60 % všetkých HIV infekcií sveta. Oblať, ktorá je v Afrike najpostihnutejšia je južná Afrika, kde v niektorých krajinách žije až 30 % alebo viac dospelých populácie s HIV alebo AIDS. Toto znamená, že čoraz viac mladých ľudí a ľudí v strednom veku zomiera, z miliónov detí sa stávajú siroti, pretože ich rodičia umreli na AIDS, čoraz viac rodín je zbídačených a starší ľudia, ktorí očakávajú, že sa o nich v starobe postarajú ich dospelé deti zostávajú sami, alebo sa starajú niekedy až o dvadsať alebo viac svojich osirelých vnukov a vnúčiek.

V niektorých krajinách Ázie (najmä vo Vietname, Mjanmarsku/Burme, Číne, Indii) a východnej Európy (najmä Ukrajina a Rusko) zaznamenávame rapidný nárast infekcie a v niektorých prípadoch boli v týchto krajinách zaznamenané aj podobné vzory ako v Afrike.

Ako vidíte budúcnosť? Môže charita-cirkiev pomôcť pri eliminácii AIDS?

Je ťažké predpovedať budúcnosť tohto sveta vo vzťahu k AIDS, ale bohužiaľ verím, že po mnoho budúcich rokov bude tento problém pretrvávajúci a spôsobovať tragické straty a ľudské utrpenie a bude mať negatívny do-

pad na rozvoj mnohých krajín. Výkonný riaditeľ UNAIDS – Dr. Peter Piot, načrtnol plán úsilia v oblasti ochorenia AIDS na roky 2031, čo je 50 rokov po tom, ako bola infekcia prvýkrát zaznamenaná. Stále sa zdá, že sme ďaleko od nájdenia účinnej a dostupnej preventívnej vakcíny alebo liečby na AIDS, a preto si myslím, že by sme mali naše úsilie na zabránenie ďalšieho šírenia tohto ochorenia zdvojnásobiť – najmä prostredníctvom veľmi efektívnych metód propagovaných Katolíckou cirkvou – sexuálnou abstinenciou mimo manželstva a neustálou a vzájomnou vernosťou v rámci manželstva.

Caritas by mal pokračovať v zohrávaní vedúcej úlohy medzi náboženskými a občianskymi organizáciami pri odpovedaní na túto pandémiu. AIDS je priebežnou témou a táto téma musí byť zahrnutá do humanitárnej pomoci, rozvoja a advokačnej práce realizovaných Caritas Internationalis a jej členskými organizáciami.

Neviem si predstaviť, že...

Na zvyšný čas, počas ktorého AIDS bude vo svete prítomný si neviem predstaviť, že Caritas upustí od svojho záväzku odpovedať na pandémiu. Prečo – no, myslím si, že požehnaná Matka Tereza to povedala najlepšie: „Ľudia žijúci s AIDS sú Ježišom medzi nami – ako im môžeme povedať ‚nie‘?“

Bolo pre mňa potešením zhovárať sa s Vami. Ďakujem!

Andrea Topol'ská

Globálny problém... HIV/AIDS

SVETOVÁ ZDRAVOTNÍCKA ORGANIZÁCIA VYHLÁSILA 1. DECEMBER ZA SVETOVÝ DEŇ BOJA PROTI AIDS. AJ SLOVENSKÁ KATOLÍCKA CHARITA VNÍMA ZÁVAŽNOSŤ TOHTO PROBLÉMU, A PRETO SA MU ROZHODLA VENOVAŤ HLAVNÚ TÉMU TOHTO ČÍSLA ČASOPISU, PRETOŽE NÁKAZA RETROVÍRUSOM HIV, PRVOTNÝM PÔVODCOM SMRTEĽNÉHO OCHORENIA AIDS, VO SVETE TRVALE NARASTÁ.

Dimenzie globálnej pandémie

Mons. Robert Vitillo, Caritas Internationalis

V roku 2007 bol celkový počet ľudí žijúcich s vírusom HIV odhadnutý na 33 miliónov; ak toto číslo porovnáme s odhadmi publikovanými UNAIDS v roku 2006, ide o redukciu o 16 %.

Najvýznamnejšou príčinou tohto úbytku boli intenzívne snahy zhodnotiť epidémiu HIV v Indii, ktoré vyústili do veľkej revízie odhadov týkajúcich sa tejto krajiny. K úbytku prispeli aj revízie odhadov v iných krajinách – najmä v saharskej Afrike. Navyše tak v Keni ako aj v Zimbabwe boli zaznamenané zvyšujúce sa dôkazy o redukcii nových nakazení, ktoré sú čiastočne dôsledkom redukcie riskantného správania.

Epidemiológovia takisto uvádzajú, že počet ročne zaznamenaných nových HIV infekcií sa znížil. Globálne bol najväčší výskyt HIV (počet nových nakazení vírusom HIV za rok) na konci 90-tych rokov, keď sa každoročne objavilo okolo 3 000 000 nových nakazení. Pre rok 2007 bol odhad zvýšenia nových nakazení o 2,7 milióna. Táto redukcia HIV nákazy sa prisudzuje tak prirodzeným trendom v šírení epidémie, ako aj úspechu niektorých preventívnych programov, ktoré viedli k zmene správania a vy-

hýbaníu sa rizikám prenosu a/alebo infekcie HIV.

V roku 2007 bol počet úmrtí spojených s ochorením AIDS odhadovaný na 2 milióny. Pokles počtu úmrtí zapríčinených AIDS počas posledných dvoch rokov je čiastočne pripisovaný zlepšovaniu služieb anti-retrovirálnych liečby.

Takže ak si dovoľíme brať tieto informácie ako pravdivé, máme kúsok „dobrej správy“ týkajúcej sa súčasných globálnych dimenzií tejto pandémie. Napriek tomu, kým začneme príliš rýchlo „oslavovať“, vráťme sa na mikro-úroveň a preštudujme si dopad HIV v zmysle straty, utrpenia a zbavenia právnej spôsobilosti ľudí pozitívnych na HIV a ich milovaných, spoluobčanov v miestnych komunitách a to všetko ako výsledok tejto pandémie. Každý deň sa vírusom HIV nakazí viac ako 7 400 ľudí a viac ako 5 700 ľudí na ochorenia súvisiace s AIDS zomrie. Takéto vysoké čísla týkajúce sa nakazení a úmrtí zväčša súvisia s nedostatočným prístupom k prevencii HIV a anti-retrovirálnych liečeb, rovnako ako aj so zlyhaním v snahách o zmenu správania, ktoré vystavuje ľudí rizikám infekcie HIV. Pokiaľ ide o infekčné ochorenia, zostáva pandémia HIV najväčšou výzvou z hľadiska zdravia verejnosti.

S ohľadom na daný zámer tejto konferencie a zároveň berúc do úvahy skutočnosť, že sub-saharská Afrika bola a stále zostáva epicentrom tejto pandémie, poďme sa pozrieť bližšie na epidemiologickú situáciu v tomto regióne. Južná Afrika stále nesie neprimeraný podiel svetovej záťaže HIV: 35 % infikovaných vírusom HIV a 38 % úmrtí súvisiacich s AIDS v roku 2007 sa objavilo práve v tomto sub-regióne. Bohužiaľ, sub-saharská Afrika je „domovom“ pre 67 % všetkých ľudí žijúcich s vírusom HIV. Väčšina epidémií v sub-saharskej Afrike sa zdá byť stabilizovanými, hoci sú často stabilizované na vysokej úrovni výskytu ochorenia, najmä pokiaľ ide o južnú Afriku. V rastúcom počte krajín sa však zdá, že prevaha dospelých nakazených vírusom HIV klesá. Pokiaľ ide o región ako celok, žien sa – v porovnaní s mužmi – toto ochorenie týka disproporčne častejšie; tento markantný rozdiel platí najmä medzi mladými ľuďmi.

Možno niektoré zo stanovísk, ktoré boli vyjadrené svetovými lídrami v roku 2008 na stretnutí na vysokej úrovni týkajúcom sa AIDS22 „Secretary-General Highlights Important Progress Made Towards Universal HIV/AIDS“ a „Prevention, Treatment, As General Assembly Opens Two-Day High-Level Meeting“ United Nations, Sixty-second General Assembly, Plenary, 102nd, 103rd & 104th Meetings (AM, PM & Night) – príspevky na 62. Valnom zhromaždení UN, najlepšie zosumarizujú trendy a obavy, ktoré som citoval. Mr. Srgjan Kerim, Prezident Valného zhromaždenia UN, povedal: „Zlyhanie pri dosahovaní dostatočného pokroku v našej odpovedi na HIV/AIDS hlboko zasahuje všetky aspekty ľudského rozvoja.“ Počas toho istého stretnutia sa Dr. Peter Piot, výkonný riaditeľ UNAIDS, venoval tvrdeniam, že súčasný a potenciálny dopad HIV sa zveľičuje. Podľa Dr. Piota je predstieraním, že AIDS „bol vyriešený“, že už bolo na boj s touto chorobou venovaných dosť prostriedkov, alebo že nejde o heterosexuálnu pandémiu, receptom na odsúdenie miliónov ľudí na smrť. Dr. Piot vyzval medzinárodnú komunitu, aby podporovala svoje záväzky tým, že zvýši prístup k zdravotníckej starostlivosti, a takisto venuje viac prostriedkov na výskum a vývoj nových život zachraňujúcich liekov a liečebných metód

HIV a ďalšie príčiny smrti u detí a matiek v Afrike

Výňatok z prednášky prof. MUDr. mult. prof. Vladimíra Krčméryho, Dr.h.c., DrSc.

V poslednom storočí sa zvýšila predpokladaná stredná dĺžka života pri narodení o 20 rokov a riziko úmrtia v prvom roku života sa zredukovalo o takmer 2/3. Napriek tomu v mnohých krajinách sveta pretrvávajú veľmi vysoká mortalita a morbidita. Vakcinácia (80 % detí sveta) a lacné spôsoby liečby ako je orálna rehydratácia umožnili zníženie úmrtnosti detí. Napriek tomu tieto opatrenia neboli dôsledne realizované vo všetkých krajinách a v mnohých deti zbytočne umierajú na ochorenia, ktorým možno predchádzať alebo ich úspešne liečiť. Mnoho ľudí žije vystavených riziku infekčných ochorení, akými sú tuberkulóza, malária, schistosomiáza. Ďalšími faktormi sú degradácia životného prostredia, rizikové pracovné podmienky a chronické ochorenia. Priemerná dĺžka života je asi 40 rokov a čo je naozaj zarážajúce, priemerný denný príjem zamestnaného človeka predstavuje menej ako jeden americký dolár. Toto považujeme za indikátor drastickej chudoby, a takto ľudia v Afrike prežívajú. Práve narodené deti nezomierajú na novonarodencké príčiny, ale na maláriu, hnačku, pneumóniu, čo je presne opačná situácia ako vo vyspelých krajinách.

Infekcia HIV u detí zostáva stále veľkou pandémiou aj napriek značnej redukcii prenosu HIV z matky na dieťa v Severnej Amerike a Európe. Odhaduje sa, že celosvetovo je viac ako 2 mil. detí infikovaných HIV 1 vírusom. 90 % z nich žije v Afrike, viac ako 1800 nových infekcií sa denne preniesie z matky na dieťa. S postupujúcim ochorením sú HIV infikované deti progresívne menej schopné udržať adekvátnu obranu proti infekciám. Aj klinická klasifikácia štádií AIDS podľa World Health Organization (WHO) berie do úvahy

počet, typ a závažnosť infekcií, ktorými dieťa trpelo alebo trpí. 30 - 50 % HIV pozitívnych detí je infikovaných aj TB. HIV zvyšuje riziko TBC až 20-násobne. Mnoho ľudí v rozvojových krajinách nemá prístup k čistej vode a hygiene a musia žiť v nedostojných podmienkach s nedostatočnou výživou.

ných infekcií predpisujú všetky lieky vrátane antibiotík. Ovládajú drobné chirurgické zákroky a vedú viesť pôrody, t. j. často viac ako lekár prvého kontaktu v EÚ. V Etiópii, Ghane, Malawi, Tanzánii vedú vykonať aj císarske rezy. Vo väčšine krajín v oblasti Subsaharskej Afriky je počet lekárov na 100 000 obyvateľov od 0,2 (Sudán) do 14,3 (Keňa).

Zdravotnícki pracovníci v treťom svete

Väčšinu zdravotnej starostlivosti zabezpečujú nelekári. Dôvodom je katastrofálny nedostatok lekárov. Z nelekárov sú dobre pripravené tzv. staršie zdravotné sestry, ktoré sa nazývajú ako „medical assistant“ alebo „medical officers“, majú 3-ročné SZŠ prípadne ešte 1-ročný kurz. Vedľa liečby bež-

Poznáte?...

... 5 krajín s najmenším počtom detskej úmrtnosti? Čad, Keňa, Lesotho, Zimbabwe, Južná Afrika

... 5 krajín s najvyššou materskou mortalitou? Kongo Malawi, Nigeria, Burundi, Rwanda

III. medzinárodná vedecká konferencia

Slovenská katolícka charita (SKCH) spolu s Fakultou medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave organizovali III. Medzinárodnú vedeckú konferenciu zameranú na prednášky k téme „Rozvojová pomoc a spolupráca 2008“. Podtitulom sú aktuálne otázky medzinárodnej rozvojovej pomoci a spolupráce a vzťahy medzi rozvinutými a rozvojovými krajinami. Konferencia sa konala dňa 9. októbra 2008 v priestoroch MZV SR a Palagyayovom paláci v Bratislave.

CIEL KONFERENCIE

Cieľom konferencie bolo upozorniť na súčasné trendy vývoja medzinárodnej rozvojovej

vej pomoci a spolupráce a poukázať na konkrétne aspekty, ktoré ovplyvňujú rozvoj v rozvojových štátoch. V prezentáciách a diskusiách sa v hlavnej rokovacej sekcii sme sa zamerali na dopady HIV/AIDS v rôznych oblastiach ľudského rozvoja a možnosti rozvinutých štátov participovať na riešení týchto problémov. Popoludňajšie diskusné panely boli venované politickým, ekonomickým a sociálnym aspektom rozvoja a súčasným trendom európskej rozvojovej politiky. V hlavnom bloku vystúpili s príhovormi a prednáškami: JUDr. Radomír Boháč, generálny riaditeľ Sekcie hospodárskej a rozvojovej pomoci, Dr.h.c. mult. prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc., rektor Vysokej

školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Radovan Gumulák, generálny sekretár Slovenskej katolíckej charity, Rev. Msgr. Robert J. Vitillo, špeciálny poradca pre HIV/AIDS z Caritas Internationalis, Bc. Mary Alice Onyura, MA, riaditeľka ESKAK Community Development Initiatives, Keňa. Nasledovala prestávka na obed a popoludní sa pokračovalo v rokovaní v sekcii. Konferencie sa zúčastnili aj zahraniční hostia z Afriky, Ženevy, Českej republiky, Veľkej Británie či Slovinska.

Výstupom tohto podujatia je zborník, ktorý bude prístupný aj na internete, v časti dokumenty.

At

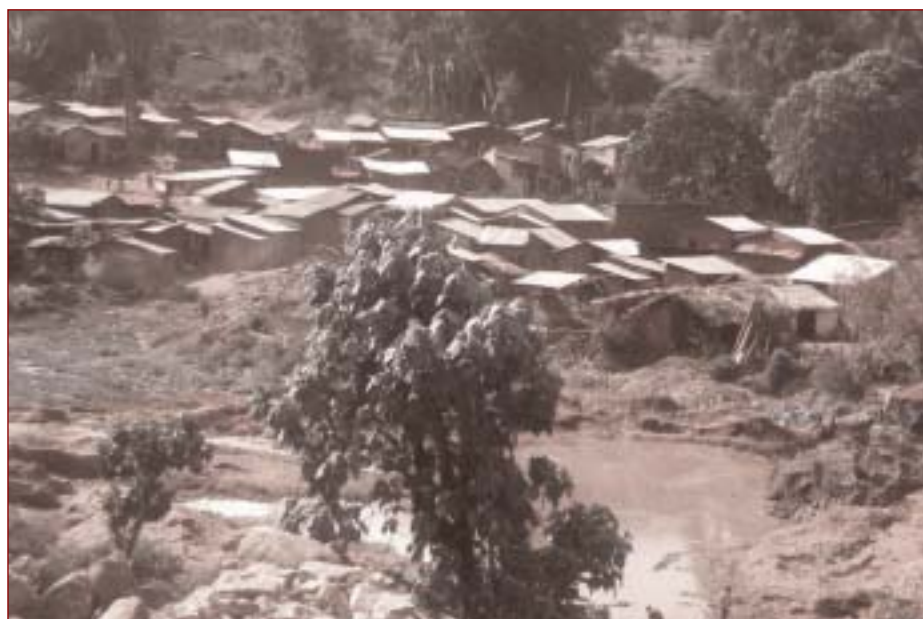
Pokroky, nedostatky a mýty o HIV/AIDS

Vlastimil Mayer, Celý článok bol uverejnený v Literárnom dvojtyždenníku

Čo hlavné dosiahla lekárska veda v boji s HIV/AIDS?

Spoznali sa cesty šírenia HIV a spôsoby ako ich prerušiť. Podarilo sa objaviť príčinný agens ochorenia, nový retrovirus (Nobelova cena za medicínu v r. 2008) a jeho nemiernu genetickú variabilitu. Detailne sa prebádal jeho životný cyklus vo vnímavej bunke – základ pre výskum liečiv. Vypracovanie epidemiologicky a klinicky dôležitých spoľahlivých diagnostických krvných skúšok. Proces celosvetového šírenia HIV

važovali AIDS za globálnu hrozbu pre ľudstvo, čo zatiaľ podstatne zlepšuje finančnú situáciu boja s ňou. Napríklad v rozvojových zemiach je momentálne približne 8 až 9 miliónov HIV + ľudí, ktorí urgentne potrebujú lieky. Vďaka týmto fondom dostávajú liečbu cca 3 milióny z nich. Štáty skupiny G8 (Nemecko, Francúzsko, Taliansko, Anglicko, Rusko, USA, Kanada, Japonsko) na svojom summite – teda na najvyššej politickej úrovni – pred tromi rokmi sľúbili zabezpečiť v dohľadnej dobe univerzálny prístup k liečbe všetkým infikovaným. Uvidí sa, bol by to čin, ktorý nemá obdobu. Dúfajme.

sa teraz označuje výstižnejšie ako „globalizovaná epidémia“, teda nie súvislá pandémia, nakoľko ide o veľmi veľký počet separátnych sub-epidémií s osobitnými prejavmi a zákonitostami. Detailne sú známe klinické príznaky a priebeh ochorenia, od okamžiku infekcie až po jej pokročilé štádium (AIDS), čo je potrebné pre cieľnú liečbu. K dispozícii je dnes 32 liečiv infekcie HIV, umožňujúcich vhodnejšie určiť liečbu, zohľadňujúcu špecifickosť individuálnych prípadov a ich použitie napr. v trojkombináciách (tzv. „intenzívna liečba HIV“), čo je významný prelom. Pacientom predlžuje život (neliečené ochorenie končilo predtým invariantne fatálne v priebehu 8 – 12 rokov), znižuje ich utrpenie a celkove skvalitňuje existenciu, vrátane práceschopnosti.

Vakcína však ochorenie nedokáže úplne vyliečiť a pacienti ostávajú infekční. Je to úspech významný, no žiaľ, iba čiastočný. Komplexnosť zdravotníckej starostlivosti o pacientov s HIV/AIDS si vyžiadala vznik novej medicínskej disciplíny. Podarilo sa, aby najvyššie svetové politické inštitúcie po-

Čo sa v boji s AIDS nedosiahlo, resp. správne neodhadlo?

Podcenila sa najmä možnosť, že aj v modernej dobe môže šírenie určitého infekčného ochorenia nadobudnúť rozmery globálnej epidémie. Ako svedčia epidemiologické údaje, precenila sa účinnosť jednoduchých spôsobov prevencie, napr. iba poskytovanie informácií a kapacity preventívnych programov trvale pôsobiť. Podcenila sa závažnosť stigmatizácie postihnutých, diskriminácie v rôznych podobách, vplyv kultúrnych faktorov a faktorov spojených so zmenami sociálneho prostredia. V stále zložitejšej a neprehľadnejšej (post-) modernej spoločnosti sa jej marginálne, teda viacej zraniteľné vrstvy, nezadržateľne rozrastajú, zväčšuje sa počet tých, ktorí sa v nej nedokážu orientovať. Ukazuje sa, že šírenie HIV/AIDS nie je iba dôsledkom napr. biedy, ale aj pretrvávajúcich postojov k iným nerovnakostiam. (V oblasti rovnoprávnosti mužov a žien, sexuálnej orientácie alebo dodržiavania ľudských práv.) Precenila sa úloha vedy v boji s AIDS. Napriek mimoriadnym pozitívam modernej liečby

HIV/AIDS, vedľajšie účinky liekov vedú často k jej prerušeniu až zastaveniu. Pre narastajúcu liekovú odolnosť HIV sa zatiaľ nepozná riešenie. Liečení pacienti síce žijú dlhšie, no iba samotná liečba epidémiu nezastaví. Na druhej strane treba povedať, že ešte nikdy nebolo toľko ľudí žijúcich s HIV, ako po zavedení liečby, čo má epidemiologický význam. Nákaza sa pritom vo svete šíri. Na každých 2 ľudí, ktorým bola v minulom roku nasadená liečba, pripadá 5 novo infikovaných. Teda nožnice sa ustavične roztvárajú. Nie je známe, ako sa zabezpečí v ďalších rokoch liečba pre zvyšujúci sa počet nakazených. Svetová zdravotnícka organizácia hovorí napr. aj o urgentnej potrebe 140.000 (!) zdravotníckych pracovníkov pre tento účel, a to iba pre rozvojové krajiny (nehovoriac napr. o malárii, tuberkulóze a mnohých plagiach iného druhu). Veda zatiaľ neposkytla technologické riešenia pre účinnú očkovaciu látku, ktorá je obecnepovažovaná za jediný spôsob ako šíreniu efektívne čeliť. 31 experimentálnych vakcín, zatiaľ pripravených klasickými spôsobmi, sa ukázalo nie efektívnymi. Pochybuje sa, či očkovacia látka proti HIV je vôbec reálna. Toto boli však iba niektoré problémy, zďaleka nie všetky.

Niektoré mýty okolo HIV/AIDS, negatívne pôsobiace na boj so šírením nákazy.

Viaceré, nie plne primerané, predstavy nepodložené zľahčujú reálnu situáciu vedúc k lačnému až naivnému optimizmu. Oslabujú úsilie o prevenciu nákazy, optimálnu liečbu a ostatnú zdravotnícku starostlivosť o chorých s AIDS. Je mýtom napr. názor, že iba posilnenie zdravotníctva ako takeého, vyrieši automaticky všetko, vrátane AIDS. Životná realita svedčí proti mýtu, hlásajúce mu, že na boj s HIV/AIDS sa pridávajú priveľké finančné prostriedky, ktoré chýbajú inde. Prostriedky vynakladané v strednej Európe nie sú prehnane a efektívne preventívne programy sú vždy lacnejšie ako celoživotná drahá liečba, utrpenie a strata produktivity postihnutého. Mýtom je tiež názor, že ochorenie HIV/AIDS je ochorenie ako každé iné. Vyvracia ho hoci aj dnešná situácia v povahe, liečbe, fatalite a šírení AIDS. Charakter úplného mýtu má názor, že prevencia ako taká, je vo všeobecnosti neúčinná v boji s nákazou HIV. Nie celkom informovaní ľudia sa fatalisticky spoliehajú len na prípadné očkovanie zabúdajúc, že v histórii verejného zdravotníctva nie sú ojedinelé príklady, ako správne robená prevencia viedla k trvalým zmenám správania. Navodzovanie strachu z nákazy sa ukázalo ako nie efektívny prístup. Nebezpečným mýtom, najmä v krajinách s relatívne nižším výskytom infekcie HIV, je falošný pocit uspokojenia až samolúbosti.

Problematika detí ulice v Sub-saharskej Afrike, v Keni

PhDr. Lenka Fabianová, PhD.
Mgr. Juraj Jančovič

Skôr ako sa vôbec začneme zaoberať otázkou riešenia situácie detí ulice, je potrebné definovať pojem deti ulice, a teda zodpovedať 3 základné otázky, a to: Čo považujeme za ulicu? Kto sú deti ulice? Koľko ich je? Na každú z otázok existuje mnoho, niekedy až rozporuplných, odpovedí.

Slovo ulica v rámci tejto problematiky je má široký význam. Sú to zapadnuté miesta, ktoré sa stali pre tieto deti príbytkom a v ktorých trávia väčšiu časť dňa. Môžeme doň zahrnúť napríklad: chudobné štvrte (slumy...), miesta okolo kín, hotelov, obchodných domov..., železničné, nákladné a autobusové stanice, parkoviská, smetiská, skládky a izolované priestory (neobývané alebo rozostavané budovy), schodiská a suterény v „horších“ štvrtiach.

Rozpor pri odpovedi na otázku, kto je dieťa ulice vyplýva z rôznorodosti kritérií, ktoré pri tejto definícii zohľadňujeme. Vybrali sme jednu z tých najjednoduchších, podľa ktorej je dieťaťom ulice každé dieťa, ktoré pracuje a/alebo žije na ulici.

Koľko je detí ulice? Neistota pri odpovedi na túto otázku pramení z faktu, že kvôli ich mobilite, ktorá je pre tieto deti typická, je ich počet možné iba odhadovať - niekde medzi 30 a 170 miliónmi. Tu je potrebné spomenúť, že chlapcov na ulici je oveľa viac ako dievčat. Percentuálne zastúpenie dievčat na ulici sa pohybuje od 3 % do 30 % z celkovej populácie detí ulice. Mnoho ľudí predpokladá, že deti na ulici sú sirotami. Opak je však pravdou, väčšina z nich rodinu má, v mnohých prípadoch sa s ňou aj pravidelne stretáva. V súčasnosti badáme nový, znepokojujúci jav - deti na ulici majú vlastné deti. Teda je tu niekto, kto už od narodenia nepozná povestné teplo domova, len výfukové plyny, hluk áut, boj o prežitie...

Krutá realita

Deti ulice sú vystavené zneužívaniu každého druhu. Prespávajú na chodníkoch, na parkoviskách, pod stánkami s jedlom, každý deň sú konfrontované s úlohami vzbudzujúcimi strach a násilie. Sú nútené zbierať, lebo nemajú jedlo alebo vyberajú odpadové koše a hľadajú zvyšky potravy. Pravidelne sú vyhadzované zo zdravotných stredísk, ak ich navštívia, keď potrebujú ošetrovanie. Tieto deti najčastejšie trpia podvýživou, ochoreniami dýchacích ciest a sexuálne prenosnými chorobami, HIV/AIDS nevnímajú. Lokálne autority a spoločnosť ich vo všeobecnosti vnímajú ako „príťaž“. Často sú bité, prenasledované po-

lício a príležitostne väznené. Nezriedka sa uchylujú k drobným krádežiam a prostitúcii, len aby prežili. Odhaduje sa, že 90 % detí je závislých na inhalačných prostriedkoch ako lepidlo na topánky a riedidlo, ktoré zapríčiňujú zlyhanie obličiek, trvalé poškodenie mozgu a v niektorých prípadoch smrť.

Sub-saharská Afrika a streetchildren

V podmienkach Afriky je problém detí ulice relatívne novým javom. Subsaharská Afrika je momentálne najmenej urbanizovaným regiónom v rámci tretieho sveta, s menej ako 30 % populácie žijúcej v mestách. Toto číslo v súčasnosti rýchlo narastá, a subsaharská Afrika tak prežíva najväčší nárast urbanizácie v rámci celého sveta. Obyvatelia odchádzajú z vidieku do miest prevažne z týchto dôvodov: očakávajú zlepšenie svojej životnej situácie, láka ich „pozlátko“ mesta a západný štýl života, chcú sa vzdelávať alebo sú obvinení z čarodejníctva a pod.

Mestám, nepripraveným na tak rýchlo rastúci počet prisťahovalcov, sa situácia vymyká spod kontroly. V súčasnosti žije na svete

O „primát“ najväčšej početnosti detí ulice sa Keňa delí s Juhoafrickou republikou.

Prečo povedať áno ulici?

Mnoho z detí, ktoré utiekli z tohto prostredia, sa pri hľadaní možnosti prežitia dostalo práve na ulicu. Ďalšou skupinou detí sú tie, ktoré sú na ulicu cielene posielané, aby „zarobili“ nejaké peniaze, a tak pomohli „nakrmiť“ svoju rodinu. Niektoré deti sú vyhodené z domu alebo počas dňa nechané napospas v slumoch svojou rodinou. Kvôli hladu a nude takéto deti často nájdu cestu do centra mesta. Tam stretávajú ďalšie deti ako ony, ktoré už na ulici žijú. Veľmi smutný je fakt, že mnohé z nich sú vylúčené zo školy, pretože ich rodičia nemôžu alebo nechcú zaplatiť za školu - školné, knihy, uniformu atď. Žiaľ, poznáme aj deti, ktoré boli týrané alebo zneužívané a rozhodli sa z domu utiecť. Mnohé tiež stratili svoje rodiny počas vojny alebo choroby, alebo boli opustené, pretože sa stali príťažou.

Chokora!?!?

V Keni sú deti ulice známe pod menom „chokora“. Slovo chokora môžeme z kiswa-

minimálne 1 miliarda ľudí v chudobných štvrtiach (v subsaharskej Afrike je to až 70 % obyvateľov miest), tzv. slumoch. Slumy sú chatrče z vlneného plechu, bez vody či kanalizácie. Keňa, samozrejme, nie je výnimkou. V hlavnom meste Nairobi sa nachádza Kibera - jeden z najväčších slumov nielen v Afrike, ale aj v rámci celého sveta. Množstvo detí na ulici je ťažké presne určiť, ale z údajov, ktoré sú dostupné, je v Keni najvyššia početnosť detí ulice v rámci afrického kontinentu. Tento počet sa odhaduje na 250 000, pričom iba v Nairobi sa predpokladá, že žije okolo 60 000 detí ulice.

hili preložiť približne ako kutáč v smetníku alebo hromada odpadkov. Chokora je teda človek, ktorý prehľadáva smeti, aby našiel jedlo a iné cennosti. Predchádzajúca generácia detí ulice bola známa pod menom „chlapci z parkoviska“ („parking boys“), lebo asistovali a strážili autá na parkoviskách. Deti ulice v Keni obvykle môžeme vidieť ako fetujú lepidlo, presne tak ako to robia deti ulice na celom svete. Neskôr sa tento problém rozvinie do závislosti na lepidle a iných omamných látkach. „Fľaša s lepidlom“ symbolizuje pre verejnosť tieto deti ako výtržníkov a ohrozenie spoločnosti.

Gangy

Deti na ulici však tiež potrebujú pocítiť lásku a spolupatričnosť. Jednotlivci sa z emocionálnych aj ekonomických dôvodov spájajú do gangov. V gangoch vládne prísna hierarchia. Každý nový člen musí prejsť skúškou odvahy, čo môže byť u chlapcov

kradnutie, či bitie sa so staršími členmi gangu. Dievčatá sú nútené k pohlavnému styku. Na čele skupiny stojí vodca, ktorý ráno rozdeľuje úlohy členom podľa schopností, a tiež sa stará o spravodlivé delenie získaných prostriedkov. Nesie však aj zodpovednosť za ostatných. Všetky spomínané skutočnosti sú dôkazom, že deti ulice potrebujú milovať a byť milované. Potrebujú skúsenosť rodiny, a to je dôvod prečo gangy nahrádzajú rodinu a sú základným prvkom spoločenskej organizácie detí ulice.

Čo robiť?

Počet detí na ulici teda rýchlo narastá a miestne authority nie sú schopné vyriešiť situáciu, ktorá si zaslúži okamžitú pozornosť. Preto je väčšina projektov pre deti ulice realizovaných mimovládny a charitatívnymi organizáciami. Samotní sociálni pracovníci identifikovali slabosti v existujúcich programoch pre deti ulice v Keni takto: nedostatok zdrojov; školeného personálu; miesta pre projekty, či nepokračovanie v programe.

Prvá osoba, ktorá sa začala vážne zaoberať sociálnym javom detí ulice v Nairobi, bol otec Arnold Grol (1924 - 1997), člen rehoľnej spoločnosti Misionári Afriky, zakladateľ spoločnosti Undugu Keňa (1973). Dnes s týmto fenoménom pracuje nespočetné množstvo náboženských, občian-

ských (lokálnych aj zahraničných) dobrovoľníckych organizácií. Veľa neziskových organizácií je iba pomocným prostriedkom (poskytujú služby ako stravu, oblečenie a zdravotnú starostlivosť) čo je krátkodobým riešením situácie detí ulice, no neodstraňuje príčiny odchodu detí na ulicu.

Pomáhať..., ale efektívne

Garantom efektívnej pomoci je zapojenie a spolupráca miestnej komunity. Streetworkers (sociálni pracovníci v uliciach) nadviažujú prvý kontakt s deťmi v ich známom prostredí - prostredí ulice. Ďalej zohráva dôležitú úlohu napríklad rozdávanie jedla, oblečenia, poskytovanie zdravotnej starostlivosti, vzdelania a iné aktivity na komunitnej úrovni. V minulosti deti strávili v spoločensťve čas až do dospelosti, no mali problém so spätnou integráciou do prostredia, z ktorého prišli. Preto sa dnes uprednostňuje krátky program na niekoľko mesiacov či rokov, aby si deti osvojili nové návyky a pripravili sa podmienky pre jeho návrat do rodiny, spolupracuje sa aj s rodinou dieťaťa. Častá je napríklad finančná výpomoc pre rodinu, aby dieťa mohlo chodiť do školy a nie pracovať. Zlepšenie života v slumoch najvýznamnejšie urýchlí integráciu detí na ulici do spoločnosti, prípadne zamedzí ich odchodu na ulicu.

V tomto bode zároveň považujem za veľmi dôležité spomenúť, že veľa detí takýto spôsob rehabilitácie neprijme, pretože síce na jednej strane sa chcú vymaniť z ťažkého života na ulici, ale na strane druhej je pre nich zároveň veľmi ťažké opustiť svoju slobodu, svoju (finančnú) nezávislosť a svoju „druhú rodinu“, ktorou sa stal pouličný gang. Vo väčšine prípadov totiž deti ulice sú súčasťou určitého gangu, ktorý je teritoriálne a aj kmeňovo vymedzený.

A posledný prístup v rehabilitácii, s ktorým prišla už spomínaná Undugu society je nezobrať dieťa z ulice, ale pracovať priamo

s komunitou, s vodcami pouličných gangov a snažiť sa im ponúknuť istú formu pomoci a podpory (možnosť rekvalifikácie, pomoc s vybavovaním preukazu totožnosti, poskytovanie bezplatnej právnickej pomoci, atď.), ak oni na oplátku budú ochotní spolupracovať a dodržiavať isté pravidlá. Tento spôsob rehabilitácie patrí k najnovším a bol iniciovaný práve z dôvodov, ktoré boli v texte už spomenuté - fenomén života na ulici stále narastá a už nie je iba problémom detí, ale aj dospelých ľudí, ktorí neboli rehabilitovaní a majú svoje vlastné deti ulice a takisto potrebujú našu pomoc a podporu.

My sami sme mali možnosť nejaký čas žiť v prostredí nairobských slumov a každodenne objavovať energiu, lásku a potenciál detí ulice, prežívať s nimi ich trápenia a neúspechy. Náš život sa vďaka tomuto mimoriadnemu obohateniu zmenil a cítime potrebu tento odkaz šíriť ďalej. Upriamovať pozornosť ľudí na tento fenomén a snažiť sa hľadať východiská pre takéto deti. Oni totiž nie sú „príťažou“, ako ich mnoho ľudí vníma, ale naopak našou nádejou, budúcnosťou a veľkým zdrojom inšpirácie pre väčšinu z nás, ktorí si život v takých podmienkach ani nevieme predstaviť.

Túto (ne-)exoticko-globálnu tému zakončím citátom hlbokých obáv Jeho Svätosti Pápeža Benedikta XVI., ktoré vyjadril pri príležitosti získania poverovacích listín Veľvyslanca Lesotha pri Svätej stolici:

Pohroma AIDS, ktorá sužuje toľko miliónov ľudí na africkom kontinente priniesla nesmierne utrpenie... Prosím buďte si istý hlbokými obavami Katolíckej cirkvi a tým, že urobí čo bude môcť, aby priniesla úľavu tým, ktorí sú postihnutí touto krutou chorobou a takisto ich rodinám. V tvárach chorých a umierajúcich kresťania spoznávajú tvár Krista a je to práve on, komu slúžime, keď ponúkame pomoc a útechu zarmúteným (porov. Mt 25, 31 - 40).

Výsledky verejných zbierok

31. októbra 2008 boli ukončené štyri verejné zbierky. Konkrétne išlo o verejnú zbierku, ktorá bola súčasťou projektu Pomoc deťom v núdzi a verejné zbierky vyhlásené na pomoc obetiam záplav na východnom Slovensku, na Ukrajine a civilnému obyvateľstvu vojnového konfliktu v Gruzínsku. Do zbierok sa zapojili tak individuálni darcovia ako aj cirkevné spoločenstvá a firmy. Slovenskú katolícku charitu toto rôznorodé zoskupenie podporovateľov veľmi teší, pretože to odzrkadľuje záujem pomáhať si navzájom v ťažkých situáciách. Výsledky týchto zbierok sú nasledovné.

BLÍZKO PRI ČLOVEKU – POMOC DEŤOM V NÚDZI

Súčasťou tohto projektu bola aj verejná zbierka pre tri vybrané zariadenia, a to: Detský charitný dom sv. Lujzy v Nitre, Detský charitný dom v Považskej Bystrici a Dom sv. Anny v Starej Ľubovni. Všetky tri centrá najprv vypracovali svoje projektové zámery, na čo využijú jednak príspevok od Nadácie slovenskej sporiteľne ako aj výťažok zo zbierky. Spomeniem niektoré aktivity, kam poputujú peniažky: modernizácia kuchynských priestorov, zakúpenie základného nábytku a spotrebičov do kuchyne, sčasti budú hradené rekonštrukčné práce, ktorá majú za účel zvýšiť kapacitu Domu sv. Anny zo súčasných 10 na 20 kombinovane postihnutých detí a mladých. Deti z DCHD v Považskej Bystrici majú vďaka tomuto projektu mnoho krásnych zážitkov a spomienok z táborov, poznávacích výletov a návštev hradov a múzeí. Z verejnej zbierky sa pre nich navyše ešte podarí zorganizovať lyžiarsky výcvik. Nadácia Slovenskej sporiteľne prispela týmto zariadeniam dohromady sumou 300-tisíc slovenských korún. Čistý výnos zo zbierky predstavuje 177 006,- slovenských korún.

ZÁPLAVY NA VÝCHODNOM SLOVENSKU

V letných mesiacoch bolo východné Slovensko postihnuté dažďami, ktoré vyústili

do povodní. Najviac bol zasiahnutý košický a prešovský samosprávny kraj. Sekretariát SKCH reagoval na túto situáciu vyhlásením verejnej zbierky. Do Arcidiecéznej charity Košice bolo postupne po častiach zaslaných 267 870,- slovenských korún. Ing. Cyril Korpesio informoval, že tieto prostriedky budú použité na zakúpenie vysúšačov, aby ich v budúcnosti nemuseli zapožičiavať, ale mala charita vlastné, ktoré budú kedykoľvek k dispozícii, pretože voda zaútočila v tejto oblasti už niekoľko krát.

ZÁPLAVY NA UKRAJINE

Voda z nášho územia sa presunula aj na Ukrajinu a do Rumunska, kde spôsobila taktiež záplavy a škody na verejných ako aj súkromných majetkoch. Partnerská organizácia Caritasu na Ukrajine nás požiadala o pomoc. Na ich prosbu vyhlásila SKCH verejnú zbierku. Humanitárna pomoc vo výške 90 338,- slovenských korún bude v najbližších dňoch zaslaná na Ukrajinu.

VOJNOVÝ KONFLIKT V GRUZÍNSKU

Caritas Internationalis oslovila svojich členov o pomoc civilnému obyvateľstvu v Gruzínsku, ktoré sa stalo obeťami vojnového konfliktu v Južnom Osetsku. SKCH spolu s Nemeckom, Belgickom, prisľúbila humanitárnu pomoc. 200 298,- slovenských korún je suma, ktorá bude zaslaná do Gruzínska.

Andrea Topolšká

Poznáte to?

Aj vy to iste poznáte...

Nestíhate, naháňate sa ako pes, no aj napriek tomu zase prídete neskoro do roboty, lebo ráno snežilo a na cestách to spôsobilo hotovú kalamitu. Frflete, ako je možné, že zima cestárov vždy prekvapí – veď je november, skoro december – no ako je to možné?

Poobede opäť zhon, lebo treba obstarat' vianočný stromček, a vlastne niečo aj na stromček a najlepšie aj pod stromček. Musíte to stihnúť pred pol siedmou, lebo vtedy sa vráti vaše dieťa, ktoré rado vykladá nákup a navyše verí na Ježiška...

A čo vy? Vy veríte ešte na Ježiška? Možno si myslíte, že je to záležitosť detí, ktoré majú osem rokov a nižšie, ale... položíme si tú otázku trochu pozmenenú pre dospelákov. Veríte ešte na Ježiška? Toho Ježiša, čo sa narodil z Panny a umrel za naše hriechy, aby nás vykúpil? No čo vravíte teraz? Počuli ste to už niekde?

Prichádzajú najkrajšie sviatky roka, sviatky lásky, pokoja a pohody, radosti z narodenia Ježiška. Nezabudnime, prečo nesú takéto označenie. Prajem Vám požehnané sviatky. PS: Ježiš má na nás čas, aj keď nestíhame...

Ivana Boboková,
dobrovoľníčka

Kráľ mal troch synov. Najmladší Popolvár bol najbystrejší a preto sa stal kráľom. Zazvonil zvonec a krátkej rozprávke je koniec.

Deti v Afrike nemajú čas na dlhšie rozprávky, zomierajú až príliš skoro. Možno by stačilo, keby sme sa trochu viac zaujímali o ich trápenie. Kliknite na www.charita.sk

Svoj záujem môžete prejavíť aj návštevou výstavy:

Bratislava	1. 12. – 14. 12. 2008
Nitra	13. 1. – 18. 1. 2009
Liptovský Mikuláš	20. 1. – 5. 2. 2009
Prešov	7. 2. – 15. 2. 2009
Košice	17. 2. – 1. 3. 2009
Rožňava	3. 3. – 8. 3. 2009
Spišská Nová Ves	10. 3. – 23. 3. 2009

Katolícke
noviny

DOBRA NOVINA

SLOVENSKÁ KATOLICKÁ

Charita

Projekt je realizovaný s finančnou podporou Európskej komisie a Slovak Aid.